

Ευστάθεια Συστημάτων: Μέθοδος Lyapunov

Δρ. Μίχος Γρηγόριος

“Προηγμένος Έλεγχος Ηλεκτρικών Μηχανών”
Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών

2025

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

Μαθησιακοί Στόχοι

Στόχος: Δυνατότητα περιγραφής και χρήσης των μεθόδων Lyapunov για ανάλυση ευστάθειας συστημάτων.

Βιβλιογραφία:

- H. Khalil, Nonlinear Systems, 3rd edition. Pearson, 2002, (Note: mainly continuous-time)
- J. B. Rawlings and D. Q. Mayne, Model Predictive Control: Theory and Design. Nob Hill Publishing, 2009, p. 711, (see Appendix B — download at <https://engineering.ucsb.edu/~jbrow/mpc/web-appendices.pdf>)
- J. Slotine and W. Li, Applied nonlinear control. Pearson, 1988

Άμεση Μέθοδος Lyapunov

Theorem

Για το σύστημα της μορφής $\dot{x} = f(x)$, με $f \in \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$, αν υπάρχει συνεχώς παραγωγίσιμη συνάρτηση $V: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ όπου

- $V(0) = 0$ και $V(x) > 0$ για $x \in \mathbb{R}^n / \{0\}$ (θετικά ορισμένη συνάρτηση)
- $\frac{dV}{dt} < 0$ για $x \in \mathbb{R}^n / \{0\}$ (μονοτονικά φθίνουσα)

τότε το σημείο $x = 0$ είναι ασυμπτωτικά ευσταθές στο $X = \mathbb{R}^n$

Μεθοδολογία:

- Διαλέγω μια θετικά ορισμένη συνάρτηση $V(x)$
- Βρίσκω **αν** και **που** ικανοποιεί τις συνθήκες του θεωρήματος.

Άμεση Μέθοδος Lyapunov

Σημειώσεις

- Η μέθοδος δεν προσφέρει τρόπο εύρεσης V αλλά εξακρίβωσης ότι μια V είναι Lyapunov συνάρτηση. Σε γενικές γραμμές η εύρεση μια τέτοιας συνάρτησης είναι δύσκολη
- Η μέθοδος προσφέρει μια εκτίμηση του πεδίου έλξης της τροχιάς του συστήματος αλλά το πραγματικό πεδίο έλξης μπορεί να είναι μεγαλύτερο από την εκτίμηση.
- Διαφορετικές συναρτήσεις προσφέρουν διαφορετικές εκτιμήσεις του πεδίου έλξης, αλλά δεν υπάρχει (προς το παρόν) τρόπος για εύρεση της “καλύτερης” V .
- Στην πράξη, συνήθως η καλύτερη εκτίμηση παρέχεται από χρήση των συναρτήσεων που περιγράφουν την ενέργεια του συστήματος

Άμεση Μέθοδος Lyapunov

Παράδειγμα 1:

Έστω το σύστημα της μορφής

$$\dot{x} = -x$$

με

$$V(x) = \frac{1}{2}x^2$$

- Ισχύει ότι $V(0) = 0$
- Επίσης $V(x) \geq 0, \forall x \neq 0$
- Μονοτονικά φθίνουσα;

$$\frac{dV(x(t))}{dt} = -x^2 \leq 0$$

Συμπέρασμα: Ναι, και συνεπώς η V είναι Lyapunov συνάρτηση για το σύστημα $\dot{x} = -x$ και το σημείο $x=0$ είναι ασυμπτωτικά ευσταθές με πεδίο έλξης το $X = \mathbb{R}$ (Γιατί;)

Άμεση Μέθοδος Lyapunov

Παράδειγμα 2:

Έστω το σύστημα της μορφής

$$\dot{x} = -x + x^3$$

με

$$V(x) = \frac{1}{2}x^2$$

- Ισχύει ότι $V(0) = 0$
- Επίσης $V(x) \geq 0, \forall x \neq 0$
- Μονοτονικά φθίνουσα;

$$\frac{dV(x(t))}{dt} = -x^2 + x^4$$

► Για να ισχύει $\dot{V} \leq 0$ πρέπει $-x^2 + x^4 \leq 0$ άρα $|x| \leq 1$

Συμπέρασμα: Ασυμπτωτικά ευσταθές στο $X = (1, 1)$, τοπικά ευσταθές στο $[-1, 1]$.

Άμεση Μέθοδος Lyapunov

Παράδειγμα 3:

Έστω το σύστημα της μορφής

$$\dot{x} = (A + BK)x$$

με

$$V(x) = x^T P x$$

- Ισχύει ότι $V(0) = 0$
- Επίσης $V(x) \geq 0$, $\forall x \neq 0$, εφόσον $P \succ 0$
- Μονοτονικά φθίνουσα;

$$\dot{V} = x^T P \dot{x} + \dot{x}^T P x = x^T \left(P(A + BK) + (A + BK)^T P \right) x = -x^T Q x$$

όπου

$$P(A + BK) + (A + BK)^T P = -Q \quad (1)$$

Συμπέρασμα: Ασυμπτωτικά ευσταθές αν $Q \succ 0$, τοπικά ευσταθές αν $Q \succeq 0$

Έμμεσος Μέθοδος Lyapunov

Για γραμμικό σύστημα κλειστού βρόγχου και n -διαστάσεων, δηλ. $x \in \mathbb{R}^n$, με μορφή

$$\dot{x} = \Phi x, \quad \Phi \in \mathbb{R}^{n \times n}. \quad (2)$$

Σημειώσεις:

- Η συνάρτηση $P\Phi + \Phi^T P = -Q$ ονομάζεται “Lyapunov ισότητα”
- Με κάποιο $Q \succ 0$ (συνήθως $Q = I_n$) λύνω ως προς P . Αν υπάρχει $P \succ 0$ τότε το σημείο $x = 0$ είναι ασυμπτωτικά ευσταθές.
- Η τελευταία μεθοδολογία αναφέρεται ως **Έμμεση Μέθοδος Lyapunov**, επειδή αρκεί να βρούμε $P, Q \succ 0$ που ικανοποιούν την ισότητα Lyapunov.

Theorem

Ένας πίνακας Φ είναι Hurwitz (δηλ. όλες οι ιδιοτιμές του είναι αρνητικές), αν και μόνο αν υπάρχουν συμμετρικοί, θετικά ορισμένοι πίνακες P, Q που ικανοποιούν την ισότητα Lyapunov.

Ανάλυση ευστάθειας DC κινητήρα με ξένη διέγερση

Το απλοποιημένο μοντέλο κλειστού βρόγχου του συστήματος με απλό έλεγχο ανάδρασης, δίνεται από:

$$L_a \frac{di_a}{dt} = -(R_a + K_1)i_a - (K_c \bar{i}_f + K_2)\omega_r$$
$$J \frac{d\omega_r}{dt} = - \left(b + \frac{K_c^2 \bar{i}_f^2 + K_2}{R_a + K_1} \right) \omega_r - T_{\text{load}}$$

Σημείωση: έχουμε υποθέσει διαχωρισμό χρονικών σταθερών και συνεπώς στο παραπάνω μοντέλο έχουμε $i_f = \bar{i}_f$.

Ανάλυση ευστάθειας DC κινητήρα με ξένη διέγερση

Παρατηρούμε ότι το σύστημα είναι της μορφής

$$M\dot{x} = Ax + d$$

$$\text{όπου } M = \begin{bmatrix} L_a & 0 \\ 0 & J \end{bmatrix}, A = \begin{bmatrix} -(R_a + K_1) & -(K_c \bar{i}_f + K_2) \\ 0 & -\left(b + \frac{K_c^2 \bar{i}_f^2 + K_2}{R_a + K_1}\right) \end{bmatrix}$$

$$\text{και } d = \begin{bmatrix} 0 \\ T_{load} \end{bmatrix}, x = \begin{bmatrix} i_a \\ \omega_r \end{bmatrix}.$$

Μπορούμε απευθείας να συμπεράνουμε ότι ο πίνακας A έχει δύο αρνητικές ιδιοτιμές που ισούνται με τα στοιχεία που βρίσκονται στη διαγώνιο του.

Ανάλυση ευστάθειας DC κινητήρα με ξένη διέγερση

Θέτουμε $\bar{x} = -A^{-1}d$ και $e = x - \bar{x}$. Η παράγωγος του σφάλματος, δίνεται από

$$M\dot{e} = A(e + \bar{x}) + d = Ae + A(-A^{-1}d) + d = Ae$$

Γνωρίζουμε ότι ο πίνακας A είναι Hurwitz, συνεπώς με εφαρμογή του θεωρήματος υπάρχουν συμμετρικοί πίνακες P, Q που ικανοποιούν την Lyapunov ισότητα. Επομένως, επιλέγοντας $V(e) = e^T P e$ έχουμε

- $V(0) = 0$; Ναι
- $V(e) \neq 0$, για $e \neq 0$; Ναι
- $\dot{V}(e) < 0$; Ναι επειδή
$$\dot{V} = -e^T (PA + A^T P)e = -e^T Qe \leq -\lambda_{\min}(Q) \|e\|^2$$

Συνεπώς $e = (x - \bar{x}) \rightarrow 0, t \rightarrow \infty$.